



ירושלים, כ"ה בתשרי תשי"ע

13 באוקטובר 2009

חוזר מס' ח-06-2250

לכבוד

התאגידים הבנקאיים וחברות כרטיסי האשראי

הנדון: הוראת שעה - יישום בדוחות של תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי לשנת 2009

ואילך של דרישות הגילוי של נדבך 3 של באזל II

(הוראות הדיווח לציבור)

מבוא

1. בחודש יוני 2004 פרסמה ועדת באזל מסגרת עבודה מעודכנת לקביעת דרישות יחס הון מזערי ואופן מדידתו. בחודש נובמבר 2005 פורסם עדכון למסגרת עבודה זו. בחודש יוני 2006 פרסמה ועדת באזל מסגרת עבודה מתוקנת – מהדורה מקיפה שמהווה נוסח משולב של הדרישות לחישוב דרישות הון מזעריות (להלן - "המלצות באזל II")¹.
2. המלצות באזל II מתייחסות לשלושה נושאים עיקריים, ולפיכך מחולקות לשלושה נדבכים (pillars):
 - א. נדבך 1: דרישות הון מזעריות (pillar 1 – minimum capital requirements).
 - ב. נדבך 2: תהליך סקירת הפיקוח (pillar 2 – supervisory review).
 - ג. נדבך 3: משמעת שוק (pillar 3 – market discipline).
3. הנדבך העוסק במשמעת שוק (להלן – "נדבך 3") כולל דרישות גילוי שתיושמה בדיווח לציבור של תאגידים בנקאיים. דרישות הגילוי מיועדות לאפשר למשתמשים בדוחות לציבור להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום המלצות באזל II, ההון, חשיפות הסיכון, תהליכי הערכת הסיכון ובהתאם לכך להעריך את הלימות ההון של התאגיד הבנקאי.
4. ביום 18.12.07 פורסם חוזר מספר ח-06-2218, שבו התאגידים הבנקאיים נדרשו לכלול בדוחות לציבור לשנים 2007 ו-2008 דרישות גילוי מסוימות שקיימות בנדבך 3 של באזל II, וטרם אומצו בהוראותינו.
5. ביום 31.12.08 פורסמה על ידי המפקח על הבנקים הוראת השעה בדבר "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון" (להלן – מסגרת העבודה). במקביל, פורסמה ביום 31.12.08 הוראת שעה בדבר

¹ International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards A Revised Framework - Comprehensive Version, 6.06

"דיווח רבעוני על מדידה והלימות הון" (להלן – הוראת הדיווח לפיקוח). במסגרת העבודה, הכוללת את נדבך 3, נקבע כי היא תחול מיום 31.12.09 ואילך.

6. לאור האמור נוצר צורך לשלב את דרישות הגילוי שנכללו בנדבך 3 למסגרת העבודה בהוראות הדיווח לציבור, ולהבהיר את יישומן. לאחר התייעצות עם ועדת הקשר של לשכת רואי חשבון עם המפקח על הבנקים, ועם הוועדה המייעצת לענייני בנקאות, תיקנתי את הוראות הדיווח לציבור, כמפורט להלן.

תיקונים להוראות הדיווח לציבור

7. הוראת השעה בעמודים 694A 1-10 תוחלף בהוראת השעה בעמודים 694A 1-18, כמפורט בהוראה.

החלטות עיקריות והבדלים עיקריים לעומת דרישות הגילוי בנדבך 3 של מסגרת העבודה

8. **דרישות גילוי המתייחסות ליישום גישות מתקדמות** - במסגרת העבודה קיימות דרישות גילוי החלות רק על תאגידי בנקאיים המיישמים גישות מתקדמות למדידת ההון הנדרש. בהוראת השעה לא נכללה התייחסות לדרישות גילוי אלו. תאגיד בנקאי, השוקל ליישם גישות כאמור, יערך ליישום דרישות הגילוי הרלוונטיות שנקבעו במסגרת העבודה.

9. תחולת דרישות הגילוי –

9.1 לפי סעיף 822 למסגרת העבודה, חלק ניכר מדרישות הגילוי בנדבך 3 (כפי שיושמו בהנחיית ה-EU¹⁷⁴ ובהוראה בארה"ב¹⁷⁵), חלות רק על הרמה הגבוהה ביותר בקבוצה הבנקאית, ולא נדרש ליישם אותן על הדוחות של החברות הבנות הבנקאיות.

9.2 עם זאת, בעקביות להוראות הדיווח לציבור ולתקנות ניירות ערך, ובדומה לגישה הכללית שאומצה בקנדה, בהוראת השעה נקבע כי דרישות הגילוי יחולו על כל תאגיד בנקאי וחברת כרטיסי אשראי על בסיס מאוחד. זאת, גם אם הוא חברה בת של תאגיד בנקאי אחר.

9.3 בהתאם לדרישות מסגרת העבודה, קיימים תאגידי מסוימים, שאינם תאגידי בנקאיים או חברות כרטיסי אשראי, אשר נמצאים בתחולת מסגרת העבודה. תאגידי אלה יפנו לפיקוח על הבנקים לקבלת הנחיות ספציפיות לגבי יישום דרישות הגילוי בנדבך 3 למסגרת העבודה.

¹⁷⁴ EU Directive 2006/48/EC relating to the taking up and pursuit of the business of credit institutions, 14.6.06

¹⁷⁵ FDIC, OCC, OTS, Federal Reserve - Risk-Based Capital Standards: Advanced Capital Adequacy Framework — Basel II, 2.11.07

10. תדירות נדרשת –

10.1. בהתאם לסעיף 818 למסגרת העבודה, התדירות הנדרשת של הגילוי לפי נדבך 3 הינה ככלל חצי שנתית, אך ניתן לתת מידע איכותי רק על בסיס שנתי. בנוסף, בנקים בינלאומיים גדולים ובנקים משמעותיים אחרים חייבים לגלות מידע על יחס הלימות ההון ורכיבי ההון על בסיס רבעוני. אם המידע על חשיפה לסיכון ופריטים אחרים עשוי להשתנות באופן מהיר ראוי לתת גילוי למידע זה על בסיס רבעוני.

10.2. בהנחיית ה-EU התדירות המינימאלית היא שנתית. בארה"ב קיימת דרישת דיווח כמותי רבעוני, ודיווח מידי (as soon as practicable) במצבים מסוימים.

10.3. בעקביות לגישה הכללית בהוראות הדיווח לציבור לדרוש גילוי רבעוני על סיכונים, בהתאם לגישה המקובלת בארה"ב, בהוראת השעה אומצה התדירות הנדרשת בארה"ב.

11. **עקביות עם אופן ניהול והערכת סיכונים** - בסעיף 810 למסגרת העבודה, נקבע כי "כעיקרון, הגילוי של תאגיד בנקאי צריך להיות עקבי עם האופן שבו ההנהלה והדירקטוריון מנהלים ומעריכים את הסיכונים של התאגיד הבנקאי...". יחד עם זאת, חלק משמעותי מדרישות הגילוי שנקבעו בנדבך 3 הינן קשיחות, וכמעט שאינן תלויות באופן הניהול של הבנק. במקומות בהן נדרש כי הגילוי יהיה עקבי עם אופן הניהול, הדבר צויין במפורש בגוף דרישות הגילוי. לאור האמור לעיל, ולאור העובדה שבהנחיית ה-EU ובארה"ב הושמטה הפסקה הכללית הזו, פסקה זו לא נכללה בהוראת השעה.

12. **מיקום המידע, אימות ותיקוף, הסתמכות על מידע שנדרש לפי חלקים אחרים להוראות הדיווח לציבור, הכללת מידע על דרך של הפניה** –

12.1. בהתאם לסעיפים 813-816 למסגרת העבודה, ניתן לכלול את המידע הנדרש לפי נדבך 3 בכל מדיה אפשרית (לדוגמה - בדוח לציבור, באתר האינטרנט או בדיווחים לפיקוח הגלויים לציבור). לא נדרש כי המידע יבוקר על ידי מבקר חיצוני, אך צוין כי אם הוא מצורף לדוח מבוקר הוא צריך להיות עקבי לדוח המבוקר. במסגרת העבודה מומלץ שכל המידע הנדרש יהיה במקום אחד, וקיימת התייחסות למצבים שבהם תאגיד בנקאי מסתמך על גילוי שקיים בחלקים אחרים של הדוח לציבור, לצורך עמידה בדרישות הגילוי לפי נדבך 3.

12.2. בארה"ב מעודדים לכלול את כל הגילוי שנדרש לפי באזל 2 במקום אחד באתר האינטרנט של הבנק, או לחילופין לכלול באתר האינטרנט של הבנק טבלה מסכמת עם הפניות לכל המידע שנדרש לפי באזל 2. בנוסף נדרשת הצהרה של עובד בכיר לכך שהגילוי עומד בדרישות הגילוי של באזל 2.

12.3. לאור העובדה שחלק גדול מדרישות הגילוי של באזל 2 דומות לדרישות גילוי הקיימות בהוראות הדיווח לציבור, ולאור העובדה שהמפקח על הבנקים קובע את כל הוראות הגילוי הרלוונטיות, בהוראת השעה נדרש לכלול את כל המידע בחלקים הרלוונטיים בדוח השנתי או הרבעוני לציבור של התאגיד הבנקאי.

12.4. למרות האמור לעיל, הוראת השעה מתירה לתאגיד בנקאי לכלול מידע שנדרש לפי הוראת השעה, בדרך של הפניה למידע שפורסם לציבור באותו מועד בדוח נפרד, אם מתקיימים מספר תנאים שפורטו בהוראה (לרבות הפניה מהדוח לציבור אל הדוח הנפרד). זאת, כדי לאפשר לתאגידים הבנקאיים לערוך את הדוח לציבור בגמישות וביעילות רבה יותר, לאור היישום המקובל בארה"ב ובעולם של דרישות הגילוי של באזל 2, ובעקבות לאפשרות שקיימת בהוראותינו לכלול בדוח לציבור מידע על דרך של הפניה (לדוגמה – צירוף הערכות שווי). למען הסר ספק, מובהר כי יש לכלול בדוח לציבור, ולא בדוח נפרד, את כל המידע שנדרש לפי חלקים אחרים של הוראות הדיווח לציבור.

12.5. כדי להקל על יישום הוראת השעה, נכללו לצד דרישות גילוי כמותיות מסוימות בהוראת השעה, אשר חלות מהדוח לשנת 2009 ואילך, הערות, המפנות לגילוי ספציפי שנדרש לפי חלקים אחרים בהוראות הקיימות, עליו ניתן להתבסס לצורך עמידה בדרישות הגילוי של הוראת שעה זו. תאגיד בנקאי רשאי להתבסס על מידע קיים כדי לעמוד בדרישות הוראת שעה זו, ובלבד שישקול האם נדרש לתת גילוי למידע נוסף כדי לעמוד בדרישות הוראת שעה זו.

12.6. בדומה לדרישה הקיימת בארה"ב, בהוראת השעה נדרש כי תאגיד בנקאי יוסיף טבלה מסכמת לדוח הדירקטוריון שתבהיר היכן ניתן למצוא את כל המידע שנדרש לפי הוראת שעה זו.

12.7. כפועל יוצא מהגישה האמורה שאומצה בהוראת השעה:

12.7.1. ההצהרה לגבי גילוי שנכללת בדוח שנתי ורבעוני לציבור של תאגיד בנקאי תכסה, בין היתר, את הגילוי שנדרש לפי הוראת שעה זו.

12.7.2. רואה החשבון המבקר של תאגיד בנקאי יתייחס אל מידע שנדרש לפי הוראת שעה זו, ולא נכלל בדוחות הכספיים, כאל מידע נלווה לדוחות הכספיים.

13. **הבהרות נוספות לדרישות הגילוי** – דרישות גילוי מסוימות בהוראת השעה הובהרו, לאור הבהרות שנכללו בארה"ב, ולאור מידע שתאגידים בנקאיים נדרשים לדווח לפיקוח על הבנקים במסגרת הוראת הדיווח לפיקוח.

תחולה

14. הוראת שעה זו תחול על כל תאגיד בנקאי ועל כל חברת כרטיסי אשראי (להלן – "חכ"א"). תאגיד אחר, שאינו תאגיד בנקאי או חכ"א, שחלה עליו מסגרת העבודה, יפנה למר ע. גליל, מנהל יחידת דוחות כספיים, לקבלת הנחיות ספציפיות לגבי יישום דרישות הגילוי בנדבך 3 למסגרת העבודה.

תחילה

15. הוראת שעה זו תחול על הדוח השנתי לציבור לשנת 2009 ועל דוחות רבעוניים ושנתיים שיפורסמו לאחר מכן.

16. תאגיד בנקאי או חכ"א המתקשים ביישום הוראה זו יפנו למר ע. גליל, מנהל יחידת דוחות כספיים, לקבלת הנחיות ספציפיות.

הוראות מעבר לשנת 2009 ולדוחות רבעוניים בשנת 2010

17. גילוי בדוח לשנת 2009 על השפעה כמותית צפויה של יישום הוראות הדיווח לציבור בדבר "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" – תוקנו הוראות המעבר לשנת 2009 (סעיף 1 בעמוד 1-679) אשר חייבו תאגידים בנקאיים לתת גילוי מפורט להשפעה הכמותית הצפויה של אימוץ הוראות הדיווח לציבור בדבר "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי".

הסבר

לאור פניות של תאגידים בנקאיים. הוראות נוספות לעניין הדוחות הרבעוניים בשנת 2010 ינתנו בהמשך.

18. **מספרי השוואה** - בדוח לשנת 2009, ובדוחות רבעוניים בשנת 2010, תאגיד בנקאי רשאי לא לתת גילוי למספרי השוואה, אם הוא נדרש לראשונה כתוצאה מהוראת שעה זו.

19. **גילוי על מחיקות חשבונאיות, חובות פגומים וחובות בפיגור** –

19.1. דרישות גילוי מסוימות בהוראת השעה דורשות להתייחס למחיקות חשבונאיות, יתרת הפרשות להפסדי אשראי, חובות פגומים וחובות בפיגור, לפי ענף משק או סוג עיקרי של צד נגדי.

19.2. בהוראת השעה נכללו הוראות מעבר ספציפיות המתירות לתאגיד בנקאי להפנות בשלב זה לגילוי שניתן היום בתוספת ו' לסקירת ההנהלה ובביאור אשראי לציבור בדוחות הכספיים, במקום לתת את הגילוי שנדרש לפי הוראת השעה.

הסבר

הוראת מעבר זו נכללה משיקולים פרקטיים, לאור העובדה שנתונים בנושא זה יהיו זמינים לתאגידים הבנקאיים עם אימוץ הוראות הדיווח לציבור בדבר "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי".

20. **ביאור יחס הון מזערי בדוח הכספי לשנת 2009** :

20.1. נוספה דרישה לדווח בביאור יחס הון לרכיבי סיכון (עמוד 9.1-663) על יחס ההון לרכיבי סיכון ליום 31.12.09, אשר יחושב בהתאם למסגרת העבודה.

20.2. נוספה דרישה להתייחס לשינוי בשיטת חישוב יחס ההון לרכיבי סיכון.

20.3. לצד הדרישה לדווח על יחס ההון ליום 31.12.08, המחושב בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 311 ו-341, נוספה דרישה לדווח על יחס ההון ליום 31.12.09 המחושב בהתאם להוראות 311 ו-341.

20.4. מתכונת ביאור יחס הון מזערי של תאגיד בנקאי (ביאור 13ב, עמוד 42-669) ושל חכ"א (ביאור 15ב, עמוד 21F-691) עודכנה בהתאם.

הסבר

התיקון נדרש כדי להתאים את הגילוי בהוראות הדיווח לציבור על יחס ההון לרכיבי סיכון למסגרת העבודה, ולאור דרישות הגילוי החדשות שנוספו לפי הוראת השעה.

הגילוי על יחס ההון ליום 31.12.09, המחושב בהתאם להוראות 311 ו-341, נועד כדי להבהיר את השפעת שינוי שיטת מדידת יחס ההון לרכיבי סיכון וכדי לאפשר השוואה לתקופות קודמות.

מתכונת הגילוי של ביאור יחס הון לרכיבי סיכון בדוח הכספי לשנת 2009 נקבעה בעקבות למתכונת הלוח המתייחס בהוראת הדיווח לפיקוח ולגילוי בנושא בדוחות הכספיים לשנת 2008 של Citigroup ושל UBS.

התייחסות לביאור יחס הון בדוחות רבעוניים של תאגידים בנקאיים ושל חכ"א בשנת 2010 תשולב במועד מאוחר יותר.

עדכון הקובץ

21. מצורפים להלן דפי עדכון לקובץ הוראות הדיווח לציבור.

להכניס עמוד	להוציא עמוד
(10/09) [2] 679-1-2	(2/09) [1] 679-1-2
(10/09) [1] 679-3-5	----
(10/09) [15] 690-1	(1/09) [14] 690-1
* (1/04) [11] 690-7	(1/04) [11] 690-7
(10/09) [2] 694A-1-10	(12/07) [1] 694A-1-10
(10/09) [1] 694A-11-18	----
* (6/09) [1] 699-61	(6/09) [1] 699-61
(10/09) [1] 699-62	----

* עמוד זה הודפס מחדש בעקבות המעבר להדפסה דו-צדדית. ההדפסה בעדכון זה זהה לנוסח הקיים.

בכבוד רב,

רוני חזקיהו

המפקח על הבנקים